

SİSTEM ELEŞTİRİSİ VE HEGEMONİK SÖYLEM ÜRETİMİ ARASINDAKİ DİZİ: “LA CASA DE PAPEL”

Pınar BASMACI¹

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹ Arş. Gör. Dr.

Marmara Üniversitesi İletişim
Fakültesi, İstanbul, Türkiye

E-Posta
pinarkovaci@gmail.com

ORCID
0000-0002-2552-7955

Başvuru Tarihi / Received
16.11.2020

Kabul Tarihi / Accepted
17.05.2021

Egemen ideoloji için halkın rızasını kazanmak önemlidir ki bu noktada devreye hegemonya girmektedir. Rıza kazanma pratikleri olan hegemonya, rıza ve baskıyı bir arada kullanmakta ve olası başkaldırıları engellemektedir. Bununla birlikte kaybedilebilir olan hegemonya, karşı hegemonya başarılı bir şekilde kurulduğunda egemenliğini yitirmektedir. Bu yüzden hegemonya ve karşı hegemonya için ikna önem arz etmektedir. Karşı hegemonyanın nasıl kurulduğunun iyi bir örneği olan *La Casa De Papel* dizisi, birçok izleyici için ele aldığı sistem eleştirilerinden dolayı sistem karşıtı ve direniş dizisi olarak görülmekte ve diziyile, dizideki ikonik simgeler de pek çok kesim tarafından benimsenmektedir. Bu noktadan hareketle, dizinin bir sistem eleştirisi mi yaptığını yoksa karşı hegemonya mı kurduğunu ortaya koymak çalışmanın problemini; dizide sistem eleştirileri olup olmadığını bulmak ise amacını oluşturmaktadır. Eleştirel söylem çözümlemesinin kullanıldığı çalışmada, dizinin bir soygun dizisi olmasından dolayı kurulan karşı hegemonyanın, hegemonik sistemi yıkmak için değil, soygunun gerçekleşmesi için kurulduğunu söylemek gerekmektedir. Bununla birlikte, dizinin sistem eleştirisi yapmaktan daha çok başarılı bir soygun hikâyesi anlattığı ve bu bağlamda da izleyicilerin esasında soyguncularla özdeşleştiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hegemonya, Karşı Hegemonya, Sistem Eleştirisi, Soygun.

THE SERIES BETWEEN SYSTEM CRITICISM AND HEGEMONIC DISCOURSE

GENERATION: “LA CASA DE PAPEL”

ABSTRACT

It is important to gain the consent of the people for the dominant ideology, at which point hegemony comes into play. Hegemony, which is the practice of gaining consent, uses consent and pressure together and prevents possible revolts. Nevertheless, hegemony, which is lost, loses its sovereignty when counter-hegemony is successfully established. Therefore, persuasion is important for hegemony and counter-hegemony. La Casa De Papel series, which is a good example of how counter-hegemony is established, is seen as an anti-system and resistance series due to the system criticism it handles for many viewers, and the iconic symbols in the series are also adopted by many segments. From this point of view, the problem of trying to reveal whether the TV series criticize a system or establish counter-hegemony; finding out whether there are system criticisms in the series is its purpose. In the study in which critical discourse analysis is used, it should be said that the counter-hegemony established due to the fact that the series is a robbery series was established not to destroy the hegemonic system, but to realize the robbery. However, it has been concluded that the series tells a successful story of robbery rather than making a system criticism, and in this context, the audience is actually identified with the robbers.

Keywords: Hegemony, Counter-Hegemony, System Criticism, Robbery.

GİRİŞ

Bir soygun ve suç dizisi olan İspanyol yapımı *La Casa De Papel* dizisinin, *La Casa De Papel: El Fenómeno* belgeselinde, dünya çapında bir fenomen olduğu ve dünyada en çok izlenen diziler sıralamasında ikinci sırada yer aldığı bilgisi verilmektedir. Ayrıca NTV’de (<http://www.ntv.com.tr>) yer alan bir habere göre, dili İngilizce olmayan diziler arasında en çok izleyiciye ulaşan dizi olarak rekor kırmıştır. Dizinin yayınlandığı platform olan Netflix’in açıklamasına göre de dizi, tüm zamanların en çok izlenen dizileri listesinde ikinci sırada yer almaktadır (<http://www.cumhuriyet.com.tr>).

Ancak dizinin bu çalışmada ele alınmasının nedeni, yakaladığı izlenme oranlarından ziyade izleyiciler tarafından dizinin bir sistem eleştirisi, dizideki karakterlerin de direnişçi olarak benimsenmesidir. Dizinin belgeselinde Suudi Arabistan’da pankartların açıldığından, Brezilya’dan, Meksika’dan, Kolombiya’dan, okyanusun ötesinden fotoğrafların geldiğinden bahsedilmekte ve görüntüleri gösterilmektedir.

Dizide soyguncular tarafından kırmızı tulum giyilmekte, Dali maskesi takılmakta ve Bella Ciao marşı sıklıkla söylenmektedir. Belgeseldeki görüntülerde de

maske ve tulumun ikonik bir simge haline geldiği ve başkaldırının olduğu yerlerde ve eylemlerde, insanların bunları kullanarak sistemi eleştirdiği görülmektedir. Daha açık bir deyişle, izleyici tarafından dizi sistem eleştirisi olarak o kadar benimsenmiştir ki maske ve tulum da eylemlerdeki yerini almakta, ayrıca bu eylemlerde dizinin afişleri de kullanılmaktadır. Bununla birlikte marşın da diziyi birlikte yeniden popülerlik kazandığının ifade edildiği belgeselde, marşın yeniden tüm dünyaya yayıldığı söylenmekte ve yine görüntüleri gösterilmektedir. Belgeselde bununla ilgili olarak, dizinin yeni bir semboller evreni yarattığı anlatılmakta ve simgelerin çok önemli olduğunun altı çizilerek, kırmızının tutku ve tehlikenin rengi, marşın direnişin marşı ve Dali maskesinin de bir başkaldırı olarak seçildiği bilgisi verilmektedir.

Kurgusal bir hikâyedeki simgelerin hayatın içerisine bu denli kabul edilmesinin, dizinin sistem eleştirisi olarak görülmesinin ötesine geçerek, bir idol olarak benimsendiği sonucuna varmak mümkündür. Belgeselde de vurgulandığı üzere dünyanın çeşitli yerlerindeki eylemlerde dizideki tulum ve maskelerin kullanılarak, Bella Ciao marşının sıklıkla söylenmesi de bunu desteklemektedir. Dizinin, dizideki simgelerin ve dizi oyuncuların ikonik simgeler haline gelmesi, diziyi diğer dizilerden farklı bir tarafa koymayı gerektirmektedir. Tüm bu nedenlerden dolayı da çalışmanın konusunu söz konusu dizi oluşturmaktadır. Ayrıca Türkçe literatürde *La Casa De Papel* dizisiyle ilgili hiç çalışma yapılmamış olması da çalışmayı önemli kılmaktadır.

La Casa De Papel dizisinin ve dizideki sistem eleştirileriyle, soygun planının çözümleneceği çalışmada, dizide karşı hegemonya kurma çabasının mı yoksa sistem eleştirisinin mi daha fazla olduğu ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu perspektifle, öncelikle hegemonya ve karşı hegemonya kavramları ele alınacaktır. Ardından hegemonya kurmada önemli yeri olan sivil toplum kuruluşlarından ve bu bağlamda özellikle de medyadan bahsedilecektir. Daha sonra ise söz konusu kavramlar ışığında dizi analiz edilecektir. Daha açık bir deyişle, dizideki karşı hegemonyanın nasıl kurulduğu ve bu gerçekleşirken medyanın nasıl kullanıldığı, bu bağlamda dizideki halkın ve aynı zamanda dizi izleyicisinin nasıl ikna edildiği ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Bu noktadan hareketle çalışmada, dizideki göstergelerin karşı hegemonya kurarak soygunun gerçekleşmesini sağlamak için mi yoksa sistemi eleştirmek için mi sunulduğu irdelenecektir. İzleyicilerin direniş nitelendirmesinin ne kadar karşılık bulduğunun ortaya konmaya çalışılacağı çalışmanın sonucunda dizinin sisteme bir başkaldırı mı yoksa bir soygun dizisi mi olduğu sorusuna cevap aranacaktır. Çünkü dizideki karşı hegemonya kurma, egemeni yerinden etmek için değil, soygunun rahat işlenmesi adına gereklidir. Dizinin analizinde sistemin mi eleştirildiği yoksa soygunun gerekliliklerinin mi yerine getirildiği sorgulanacaktır. Çalışmanın sonucunda soygun için karşı hegemonya kurmanın daha fazla yer kapladığına ulaşıldığı takdirde ise dizinin eleştirel bir dizi olmaktan ziyade bir suç dizisi olduğu sonucuna varılacaktır. Bu yüzden suç türünün ne olduğundan kısaca bahsetmek çalışma açısından gereklidir.

Suç türü cinayet, soygun gibi olayların açığa kavuşturulduğu türdür. Olayla ilgisi olan karakterler tanıtılmakta ve mantık çerçevesinde ilerleyen olay, filmin veya dizinin sonunda çözüme ulaştırılmaktadır. Bu türde, olayı aydınlatmakla görevli bir polis bulunmaktadır. İzleyicinin polisle özdeşleşmesi ve olayı birlikte çözümlenmeye çalışması sağlanmaktadır (Özön, 2008: 238-239). Ayrıca bu türde suçun ideolojik amaçla kullanıldığını da belirtmek gerekmektedir. Suç türü gangster, kara film, western, dedektif ve polisiye gibi türlerle sıklıkla bir arada kullanılmaktadır. Suç türü ele alındığında, bu tür yapımlardaki suçlunun genel olarak kendisini, yasayı ya da toplumu temsil ettiği görülmektedir. Bir başka deyişle de suç türü yasaların ihlali ve bu ihlaller karşısında yasaların vereceği ceza ile ilgilidir. Suç türünün en genel tanımının ise “suçu temel alan yapımlar” olduğunu söylemek mümkündür (Gültekin, 2019: 145).

TRT'nin (<http://www.trttvfilmleri.com>) sitesinde yer alan bilgilere göre ise suç türü, bir suçlunun eylemleri etrafında gerçekleşen yapımlar olmakla birlikte, hızlı bir kurguya ve gizeme sahiptir. Gizem, karakterler ya da olay örgüsü üzerinden kurgulanabilmektedir. Mafya, kara film, yeni kara film ve gerilim olarak da alt türleri bulunmaktadır. Suçun ve gerilimin bir arada işlendiği bu türde, suçlu merkeze yerleştirilmektedir.

1. Gramsci Bağlamında Hegemonya ve Karşı Hegemonya

Azınlığın çoğunluğa nasıl hükmettiğini irdeleyen Gramsci, cevabı hegemonya kavramında bulmaktadır. Gramsci’ye göre söz konusu azınlık, ülkedeki temel kurum olan devlet ile onun organlarına ve medyaya sahiptir (Yaylagül, 2016: 114). Daha öz bir deyişle de gücü ve temel aygıtları elinde bulunduran azınlık, hegemonyasını kurarak, çoğunluğa hükmetmektedir. Aka (2009: 330), Gramsci’ye göre, bir sosyal sınıfın başka bir sosyal sınıf üzerinde uyguladığı etkinin hegemonik olduğunu ve bu noktada da ahlaki ve entelektüel etkinin öneminin büyük olduğunu söylemektedir. Bank (2015: 20) da hegemonyanın hem politik bir ilke hem de stratejik önderlik türü olduğunu ifade etmektedir.

Bu noktada hegemonya kavramını ele almak gerekmektedir. Eagleton (2015: 158) hegemonyayı, bir egemen gücün kendi yönetimi için, hâkimiyeti altındaki insanların rızalarını kazanmada başvurduğu bütün bir pratik stratejiler alanı olarak tanımlanmaktadır. Hegemonya toplumsal sınıflar ya da gruplar arasındaki, kendiliğinden rızaya dayalı ideolojik üstünlük, denetim ve yönlendirme ilişkilerini anlatmaktadır. Temel sınıfların, diğer sınıf ve kesimler karşısında sergilediği ahlaki ve entelektüel önderlik yeteneğiyle, siyasal iktidar pratiklerinin, baskı ve dolaysız, zora dayanmaksızın gerçekleşmesini sağlamaktadır. Hegemonya kavramının en önemli ismi Gramsci, egemenliğin yalnızca baskıyla sürdürülemeyeceğini, rıza ve zorlamanın birleşiminin gerekliliğini savunmaktadır. Hegemonya, egemen sınıfın ideoloji kertesinde, görünümleri açığa çıkan sosyo-kültürel üstünlüğünün, kendiliğinden rızaya dayalı oydaşma süreçleri üzerinde etkili olduğu bir yönlendirme ilişkisidir. Başka bir deyişle hegemonya, kendiliğinden rıza süreçleriyle yaygınlık kazanan egemen sınıf ideolojisinin, toplumda “ortak duyu” haline gelmesini ifade etmektedir (Yetiş, 2014: 87-89). Dural (2012: 314) da aynı doğrultuda, içerisinde baskıyı da bulunduran hegemonyanın esasında baskıyı maskeleydiğini söylemektedir. Çünkü egemen ideoloji, baskı aygıtlarını gerektiğinde sistemi korumak ya da direnenleri baskılamada kullanmak üzere saklamaktadır (Dural, 2012: 314). Bununla birlikte, rızanın önemli bir yer kapladığı ve onaya dayalı olan hegemonya, uzlaşma sağlamak adına, hegemonyayı uygulayacağı kitlenin çıkarlarını ve yönelimlerini temel almalı ve bunun da ötesine geçerek küresel çapta söylemler ortaya koymalıdır.

Bu bağlamda hegemonya, yeni bir dünya anlayışı da sunmalıdır (Bobbio: 1993: 114-115).

Kısaca, rıza kazanma pratikleriyle toplumda “ortak”lıklar yaratan hegemonya, egemen sınıfın ideolojisinin, toplumda sağduyu haline gelmesini sağlamaktadır. Böylece egemenin ideolojisini “normal olan” olarak algılayan kitleler, söz konusu sağduyuyla birlikte, kendilerine verileni itiraz etmeden, kabul etmektedirler. Ayrıca rıza ve zorlamanın bir arada olması gerektiğini savunan Gramsci’nin bu noktada ifade ettiği, yalnızca baskı ile hegemonyayı devam ettirmenin mümkün olmadığı ve bu yüzden rıza kazanma pratiklerinin de hegemonya sürecindeki mecburiyetidir. Ancak yalnızca rıza ile hegemonyanın devamı zor olduğundan, egemen ideoloji gerektiğinde baskıyı da kullanmaktadır. Fakat esas olan rızadır ve egemen ideoloji tarafından baskının kullanımı geriye atılmakta ve rıza kazanma pratikleri öne çıkmaktadır.

Buna ek olarak Gramsci (1986: 231), her hegemonya ilişkisinin, kaçınılmaz olarak eğitimsel bir ilişki olduğunu ve kendisini yalnızca bir ulus içerisinde ve onu oluşturan çeşitli güçler içerisinde değil, uluslararası ölçüde de gösterdiğini söylemektedir. Kısaca sistem için uluslararası bir anlam ifade eden hegemonya, rıza kazanmak adına başvurulan yöntemler olmakla birlikte, içerisinde ideoloji kavramını da barındırmaktadır. Bu noktada Eagleton’ın (2015: 154), “Hegemonya ideolojiyi kapsar, ama ona indirgenemez” söylemi önem kazanmaktadır. Çünkü hegemonya daha öncede değinildiği üzere rıza ve baskıyı bir arada içermektedir.

Bank (2015: 36), hegemonyanın aktif ve bitmeyen bir mücadele alanı olduğunu ve bağımlı sınıfların denetimini sağladığını ifade etmektedir. Ayrıca hegemonyanın temsilcilerinin bilinçli ve düşünce üreten kimseler olduğunu, bu bağlamda da hegemonyanın gerçek bireyler tarafından üretilip, korunduğunu söylemenin mümkün olacağını eklemektedir. Bu noktadan hareketle, egemenin sürekli olarak yeniden kazanmak zorunda olduğu hegemonyanın üretiminin, planlı bir süreç olduğunu ve hegemonyayı üreten kişilerin kasıtlı bir hegemonik süreç inşa ettiklerini söylemek mümkündür.

Öte yandan hegemonya kavramı, karşı sınıfların ideolojik ve siyasal alanlardaki bütün etkinliklerinin dikkate alınmasını da gerektirmektedir. Bağımlı sınıfların varlığı ortadan kalkmadan, hiçbir egemen sınıf, kendi hegemonyasını, rakip toplumsal güçlerle savaşa girmeksizin yeniden üretememektedir. Çünkü hegemonik sistem, içerisinde karşı hegemonya eğilimlerini de barındırmaktadır. Bu bağlamda, hegemonya, değişen koşullara göre yeniden üretilmek zorundadır. Bu hegemonya savaşı, özellikle rızanın üretilmesinde kesintiler olduğunda yoğunlaşmaktadır. Karşı hegemonya savaşının amacı, egemen sınıfın, ideolojik ve siyasal üstünlüğünü sağlayan oydaşmanın etkisizleştirilmesidir. Karşı hegemonyanın insanların rızasının kazanması durumunda, eski egemen sınıfın hegemonik üstünlüğü ortadan kalkmaktadır (Yetiş, 2014: 93-94). Öz ile hegemonya sürekli değildir ve düzenli olarak kazanılması gerekmektedir. Egemen olanın hegemonyasında boşluklar olması durumunda ise karşı hegemonya kendi alanını oluşturabilmektedir.

Buna ek olarak hiçbir hegemonya türünün tek başına toplumdaki anlam ve değerleri tüketemeyeceğini ve bu yüzden de karşı hegemonik güçlerle karşı karşıya bulunduğunu söylemek gerekmektedir. Karşı hegemonya, hegemonyanın ihmal ettiği alanların bir ürünü ve onları yeniden şekillendiren bir alandır. (Kazkondu ve Aydilek, 2015: 13). Diğer bir deyişle, içinde karşı hegemonyayı barındıran hegemonyanın yeniden üretimi sekteye uğradığında, karşı hegemonya sekteye uğrayan alanlarda varlığını hissettirerek, kendisini göstermektedir.

Bu doğrultuda Gramsci karşı hegemonya için iki ayrı yöntem önermektedir: Mevzi savaşı ve manevra savaşı. İlki, sivil toplumda yürütülecek olan çok boyutlu ve geniş kapsamlı hegemonya etkinliklerini içerirken; ikincisi ise devlet iktidarının ele geçirilmesine yönelik kararlaştırıcı uğraşı anlatmaktadır. Mevzi savaşı, gelişkin kapitalist toplumlar için önerilmekle birlikte, uzun bir süreç almaktadır (Yetiş, 2014: 94). Daha açık bir deyişle, mevzi savaşı, sınıfların daha iyi stratejik noktalara ve mevzilere hareketini kavramsallaştırmasının merkezini oluşturmaktadır. Mevzi savaşı, siyasal hegemonya kazanma, rıza alma muharebesidir ve insanların sadece geçici itaatlerini ya da oy desteklerini değil, aynı zamanda “kalplerini ve zihinlerini de kazanma” mücadelesidir. Manevra savaşı ise sonraki evredir ve devlet iktidarını ele geçirmedir. Fakat bu, hegemonyanın zaten sağlanmış olduğu bir ortam olmazsa

gerçekleşemez (Barrett, 2013: 359). Mevzi savaşının dört önemli unsuru bulunmaktadır. Bunlardan ilki, her ülkenin tarihsel gelişiminin ortaya çıkardığı özgül duruma yapılan vurgudur. İkincisi, mevzi savaşı, karşı hegemonyanın devleti sarması fikrine dayanmaktadır. Üçüncüsü, mevzi savaşı bilince yönelik bir savaştır. Son olarak da söz konusu ideolojik gelişme topolojisinin eyleme dönüşmesidir (Bank, 2015: 32-34).

Mevzi savaşı bağlamında organik aydınları öneren Gramsci (1986: 17), bu aydınların temel bir rolü olduğunu ve ekonomik üretim dünyasındaki özsel bir işlevin kökensel alanı üzerinde doğduklarını söylemektedir. Öte yandan Gramsci, manevra savaşının yerini mevzi savaşına bırakmasını gerektiğini söylese de manevra savaşının taktiksel anlamda hala önemini koruduğunu da ifade etmektedir (Bank, 2015: 9). Çünkü Gramsci, rızanın kazanımından sonraki aşamayı iktidarın ele geçirilmesi olarak görmektedir. Öz ile kitlelerin rızasını ve sevgisinin kazanıldığı mevzi savaşının ardından, sonraki hamle olan manevra savaşıyla da egemen olanın yerine geçilmekte ve böylece karşı hegemonya, egemen olan haline gelmektedir.

Karşı hegemonya için Eagleton (2015: 156) ise modern toplumlarda fabrikaları işgal etmenin veya devlete karşı çıkmanın yeterli olmayacağını ifade ederek, kültür alanında da mücadele verilmesi gerektiğini eklemektedir. Yönetici sınıfın iktidarının maddi olduğu kadar manevi de olduğunu belirten Eagleton, herhangi bir karşı hegemonyanın, yürüttüğü siyasi mücadeleyi, bugüne kadar ihmal edilmiş olan değer ve alışkanlıklar, dilsel kalıplar ve ritüel pratiklere de taşıması gerektiğini söylemektedir. Esasen Eagleton, egemenin yürüttüğü hegemonik pratiklerdeki boşlukların bulunarak, karşı hegemonyanın özellikle kültürel alanlardaki bu boşluklarda kendi hegemonyasını oluşturmasının gerekliliğini ifade etmekte ve Gramsci'nin mevzi savaşı olarak adlandırdığı mücadelenin önemine vurgu yapmaktadır.

Son olarak şunu söylemek mümkündür ki karşı hegemonya ve hegemonya savaşında esasen iki ihtimal söz konusudur. Hegemonik güç, baskı ve rıza aygıtlarıyla karşı hegemonik sızıntıyı kapatabilir ve kendi hegemonyasını tekrar üretebilir ya da karşı hegemonik sızıntı güçlenerek, hegemonya düzenine son verebilir ya da alternatif bir karşı hegemonyaya dönüşebilir (Aksoy ve Can, 2016:

71). Bu durumda ya hegemonik güç varlığını devam ettirmekte ya da karşı hegemonya yeni hegemonik güç haline gelmekte veya manevra savaşına kadar gitmeyip, alternatif bir yapı olarak kalmaktadır.

2. Hegemonik Bir Alan Olarak Sivil Toplum ve Medya

Sivil toplum ve politik toplum ayrımına giden Gramsci, politik toplumu zorlama, sivil toplumu ise hegemonyayla özdeşleştirmektedir (Dural, 2012: 313). Ancak yine de Gramsci söz konusu iki toplumu birbiriyle çatışık değil, diyalektik olarak sunmaktadır. Sivil toplum kavramı, tamamlayıcı bir kavram olmakla birlikte, yönetici sınıfın hegemonik aracı olarak, diktatörlük ile gücün karşısında onay ve ikna alanı oluşturmaktadır (Bank, 2015: 8; 18). Bu bağlamda Gramsci sivil toplumu, devletin etik içeriği olarak toplumsal bir grubun, toplumun bütünü üzerindeki kültürel ve siyasal hegemonyası olarak tanımlamaktadır (Portelli, 1982: 11). Bir başka deyişle, sivil toplum hegemonyanın destekleyicisi ve yardımcısı konumundadır.

Bu perspektifle Gramsci de hegemonik eğitimin okul, kilise, medya araçları gibi sivil toplum kuruluşlarında ortaya çıktığını söylemektedir (Aka, 2009: 331). Bu yüzden esasında ilk önce değinilmesi gereken nokta, Gramsci'nin sivil toplumunun Marx'ın sivil toplumuyla taban tabana zıt olmasıdır. Marx sivil toplumu, üretim ilişkilerinin ortaya konduğu bir alan, başka bir deyişle, karşı hegemonik bir alan olarak nitelendirirken, Gramsci ise sivil toplumla medya, din, aile, okul gibi kuramlara işaret etmektedir (Carnoy, 2014: 94). Başka bir deyişle Marx, sivil toplumu ekonomik ilişkiler bağlamında ele alırken, Gramsci ise ideolojik üstyapı olarak tanımlamaktadır (Portelli, 1982: 10). Marx özünde sivil toplum olarak, toplumsal hareketler gibi egemenin karşısında duran hareketlere gönderme yaparken, Gramsci bunun tersini iddia etmekte ve sivil toplum olarak, devletin hegemonik aygıtlarını öne sürmektedir. Bu noktadan hareketle, Gramsci'nin sivil topluma yüklediği anlamın, tamamen başka bir yönde durduğunu söylemek mümkündür.

Gramsci, sivil toplumun var olmadığı ülkelerde bile devletin ilk işi sivil toplumu yaratmak olmalıdır demektedir (Portelli, 1982: 38). Bu söylemi, Gramsci'nin sivil topluma verdiği önemi ortaya koymaktadır. Bununla birlikte Gramsci için sivil toplum ideolojik ve kültürel bir ilişki alanı ve devlet tarafından

kontrol edilen bir alandır. Başka bir ifadeyle sivil toplum, kapitalist düzenin devletinin, burjuvazinin egemenliğine dayalı işleyişini gizlemek için bir maskedir. Kapitalist toplumun devleti, sivil toplum alanlarında politik stratejiler oluşturmaktadır (Güngör, 2018: 282). Öz ile hegemonik güçler, sivil toplumu kullanarak, diğer bir deyişle de sivil toplum kuruluşları üzerinden ikna ve rıza sağlayarak, egemen yapıdaki işleyişini gizlemektedirler. Hegemonik işleyiş içerisinde sivil topluma büyük önem veren Gramsci de bu yüzden sivil toplumu yaratmanın önemini vurgulamaktadır. Çünkü sivil toplum hegemonyayı üretmekte, devamlılığını sağlamakta, korumakta ve gizlemektedir.

Sivil toplumun ne olduğundan ve öneminden bahsettikten sonra, sivil toplumun nasıl var olduğuna da değinmek gerekmektedir. Bu bağlamda sivil toplumun üç türde var olduğu ortaya konmaktadır: Egemenin ideolojisi bağlamında sanattan bilime tüm ideolojik katmanları içererek, yönetilenleri yönetici sınıfına bağlamak için toplumun tüm kesimlerine yayılarak ki din, ortak duyu, felsefe vb. de bunun bir sonucunu oluşturmaktadır. Son olarak da toplumun ideolojik yönetiminin ideoloji, ideolojik yapı ve ideolojik gereçlerle olmak üzere üç düzeyde eklemlenmesiyle oluşmaktadır (Portelli, 1982: 14-15). Öz ile sivil toplum ve bu toplumun hegemonyası, yaşamın tüm alanına yayılmıştır. Her yerde var olan sivil toplumla birlikte ideoloji, ideolojiyi yaratan örgütler tarafından okul, medya, dinsel alanlar gibi ideolojik gereçlerle yayılmaktadır.

Gramsci de zaten sivil toplumda egemen sınıfın ideolojisinin yayıldığını söylemekte ve bunu ideolojik yapı olarak adlandırmaktadır. Gramsci bu yapıya yalnızca işlevi ideoloji yayma olan örgütleri değil, bütün toplumsal iletişim araçlarını ve kamuoyunu etkilemeyi sağlayan bütün aletleri koymaktadır (Portelli, 1982: 21). Bunlar da yukarıda değinildiği üzere bilim, sanat, din, felsefe ve medya araçları gibi aygıtlardır.

Bununla birlikte, sivil toplum ile parlamentonun yakın ilişkisine dikkat çeken Gramsci (2018: 174), parlamento, yargı ve hükümetin farklı ölçülerde, siyasal hegemonyanın birer parçası olduklarını ifade etmektedir. Adaletin uygulanması noktasındaki kusurlara da değinen Gramsci, bunun halkta izler bıraktığını söylemekte, fakat hegemonyanın bu konudaki duyarsızlığına vurgu yaparken, polis

ile hükümetin keyfi eylemlerini de buna eklemektedir. Daha öz bir deyişle, Gramsci sivil toplumun parlamentoyla iç içe olduklarını ifade etmektedir.

Hegemonya bağlamında egemen ideolojinin, baskı ile rıza arasındaki oranda, rızaya daha fazla yer verdiğini ifade eden Eagleton (2015: 159) ise Gramsci'nin tahakküm olarak nitelendirdiği bu tür koşullarda, devletin disipline etme ve cezalandırma gücünün varlığını devam ettirdiğini belirtmektedir. Buna karşılık ise okul, aile, kilise, medya gibi sivil toplum kuruluşlarının, toplumsal denetimde daha merkezi bir rol oynadığını söylemektedir. Egemen ideolojinin mecbur kaldığında baskıya başvurduğunu, fakat bu durumda ideolojik güvenilirliğini kaybetme tehlikesiyle yüz yüze gelebileceğini de eklemektedir. Başka bir deyişle, kaybedilebilir olan hegemonyada baskıdan ziyade rıza ön plandadır ve rıza kazanmada da Gramsci'nin sivil toplum olarak nitelendirdiği kuruluşlar önem arz etmektedir.

Eagleton (2015: 156), dinin sivil toplumlardaki belki de en ideolojik unsur olduğunu, fakat hegemonyanın kültürel, siyasi ve ekonomik alanlarda da kurulduğunu ifade etmektedir. Bu noktada kısaca Eagleton'ın hegemonya ve ideoloji ayırımına da değinmek gerekmektedir. Eagleton (2015: 154), ideolojinin hegemonyadan açık bir ayrımının olduğunu, ideolojinin zora dayanabileceğini ifade etmektedir. Hegemonyanın ideolojiden daha geniş bir kavram olduğunu ifade ederken, buna işaret etmekte ve hegemonyanın, baskıyı içerse de genel anlamda rıza kazanma biçimleri olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca hegemonyanın ekonomik olmaktan ziyade siyasi olabileceğini de belirtmektedir. Bu noktada da dinin altını çizerek, sivil toplum içerisindeki en ideolojik unsur olduğunu ifade etmektedir.

Gramsci ise hegemonyayla, devlet ile ekonomi arasındaki aracı kuramları kastetmekte ve bunu da sivil toplum alanlarıyla ilişkilendirmektedir. Söz konusu alanlar medya, aile, kilise ve okul gibi bireyleri, egemen iktidara baskıdan çok rıza ile bağlayan hegemonik aygıtlardır. Baskıyı da devlet ile bütünleştirmektedir (Eagleton, 2015: 156). Bu bağlamda Gramsci, devlet ile sivil toplumun özdeş ve bir olduğunu söylemektedir (Thomas, 2012: 113). Öz ile Gramsci için sivil toplum, zaten egemen olanın kendisidir. Çünkü bu aygıtlar, egemen olanın aynası olarak işlev görmektedir.

Gramsci sivil toplum bağlamında genel itibariyle, ideoloji yaymada görevli yapıları, kültürel bir bölüm katan yapılardan ayırmaktadır. Bu bağlamda kilise, öğretim örgütleri ve basın örgütleri kültürel örgütler olarak nitelendiren Gramsci, kendisi için yeni olan söz konusu basın kurumuna büyük ilgi göstermekte ve özel bir rolü olduğunu söylemektedir. O’na göre yalnızca basın kurumu ideolojinin tüm alanını ve bu alanın tüm derecelerini kapsamaktadır (Portelli, 1982: 21-22). Daha öz bir deyişle de sivil toplum içerisinde basının önemine değinen Gramsci, basının ideolojiyi tüm yönleriyle içerdiğini söylemektedir.

Sivil toplumdaki medyanın diğer bir önemi de demografik farklılıklardan bağımsız olarak herkese hitap etmesidir. Bu da medyayı dini kurumlar, aile, okul gibi diğer sivil toplum kuruluşlarından farklı bir yere koymaktadır. Çoban (2013: 131-132) da konu ile ilgili şunları söylemektedir: Gramsci, egemenlerin kendi felsefelerini, kültürlerini ve etik değerlerini yaymak, zenginleştirmek, konumlarını güçlendirmek ve güçlerini sürdürmek noktasında medyanın önemine vurgu yapmaktadır. Bu bağlamda medya, iktidarın hegemonyasının kalıcılaştırılması açısından toplumsal ikna rolünü oynamaktadır.

Yaylagül (2016: 116) de medyanın hegemonya ve sivil toplum bağlamındaki önemi için şunları söylemektedir: Medya insanların düşüncelerini tekrar ve tekrar üretmektedir. Böylece egemen sınıf, kendi düşünce biçimini topluma yaymaktadır. Herhangi bir sorunla karşılaşan bireyler de egemen sınıfın onlara öğrettiği bakış açısıyla olayları değerlendirmektedirler. Çünkü bu düşünce yöntemi sağduyu olarak kabul ettirilmektedir. Bir başka deyişle de medya sağduyu ve ortak düşünce yaratmanın önemli bir aracıdır. Ortaya konan bu sağduyuyla, bireylerin düşünceleri kontrol altına alınmakta ve rızaları kazanılmakta, yani kamuoyu biçimlendirilmektedir.

Gramsci de bu bağlamda devletin, medya araçları gibi kamuoyunu biçimlendirme araçlarının tekeli, özel örgütlerin aracılığı olmaksızın egemenliği altına aldığı, sivil toplum ile politik toplum arasındaki bağın homojen olacak denli sıkılaştığını söylemektedir (Portelli, 1982: 30). Daha açık bir deyişle, Gramsci devletin medya araçlarını ele geçirmesi durumunda, sivil toplum ve politik toplumun

iç içe geçerek, söz konusu iki toplum arasındaki farkın oradan kalktığını ifade etmektedir.

3. Metodoloji

La Casa De Papel dizisinin belgeseli olan *La Casa De Papel: El Fenómeno* belgeselinde, dizinin dünya çapında fenomen olduğu ve en çok izlenen diziler listesinde ikinci sıraya yerleştiği anlatılmaktadır. Bu bağlamda dünyanın ilgisini çeken dizinin ele alındığı çalışmada, dizinin izleyicilerin benimsediği gibi sistem eleştirisi mi taşıdığını yoksa hegemonik söylem üretmek karşı hegemonya oluşturmaya mı çalıştığını ortaya koymak, çalışmanın problemi oluşturmaktadır. Dizinin sistem eleştirisine sahip olup olmadığını, bu perspektifle de direniş ve isyan söylemlerine karşılık gelip gelmediğini tespit etmek de çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Bu noktada şuna değinmek gerekmektedir ki dizide karşı hegemonya kurmak, egemen olanın yerine geçmek için değil, planlanan soygunun gerçekleştirilmesi için gereklidir. Bu bağlamda çalışmanın konusunu, dizideki imgelerin ve söylemlerin karşı hegemonya kurarak soygunun gerçekleşmesini sağlamak amacıyla mı yoksa sistemi eleştirmek ve sisteme başkaldırmak amacıyla mı yapıldığını tespit etmek oluşturmaktadır.

Yayınlanmasının ardından dizideki maske ve tulumların eylemlerde kullanılması ve Bella Ciao marşının da yeniden popülerlik kazanmasını sağlayan diziyile ilgili Türkçe literatürde hiçbir akademik çalışma yapılmadığından dolayı, bu çalışma dizinin neden bir sistem eleştirisi olarak görüldüğünü ortaya koyma noktasında önemlidir. Bu perspektifle de çalışmada, eleştirel söylem analizi kullanılacak olup, soygunun tamamlanması iki sezon sürdüğü için ilk iki sezon örneklem olarak alınacaktır.

Dizinin incelemesine geçmeden önce çalışmanın yöntemi olan eleştirel söylem analizine kısaca değinmek çalışma açısından faydalı olacaktır. Söylem üzerine yoğunlaşılacak çalışmalarda güç, hegemonya, sınıf, tür, etnik ayrımcılık, çıkar, yeniden inşa, kurumlar, sosyal yapı ve sosyal düzen gibi konulara odaklanarak eleştirel söylem analizi yöntemleri geliştirilmiştir. Fakat farklı eleştirel söylem analizi yöntemlerinin olduğunu ve bu yüzden de tek bir teorik eleştirel söylem çözümlemesinin olmadığını da belirtmek gerekmektedir (Devran, 2010: 61). Eleştirel

söylem analizi dil, özne ve güç/iktidar sorununu anlamlandırmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda da metin içindeki egemen söylemlerin hangi biçimlerde kurulduklarını açığa çıkarmaya çalışmaktadır (İnal, 1996: 137; 154). Daha açık bir deyişle, eleştirel çalışmalar, ideoloji kavramına odaklanmakta ve toplumdaki iktidarın dilsel pratiklerce nasıl ortaya konduğunu incelemektedir (Karaduman, 2017: 34).

Eleştirel söylem analizinin ne olduğunu biraz daha detaylandırmak gerekirse, söylem analizi içerisinde ideolojiyle çevrili olduğu iddia edilen dilsel yapıların, dilbilim yöntemlerince sistemli olarak açıklanması çalışmaları eleştirel söylem analizidir. Eleştirel söylem analizinin, söylem analizinden farkı ise disiplinler arası olmakla birlikte, dili tarihsel ve toplumsal bağlamda ele almakta ve toplumsal-politik odaklı ilerlemektedir (Büyükkantarıcıoğlu, 2012: 166-169).

Fairclough’a göre ise eleştirel söylem analizi, sosyal ve siyasi iktidarın unsurlarının tartışıldığı bir analiz yöntemidir. Ayrıca, söz konusu yöntem, üç boyutlu bir çözümlemeyi kapsamakla birlikte, bu boyutlar da metin, yorum ve çözümleme/sonuçtur. Bu bağlamda eleştirel söylem analizinin unsurlarının çözümleme sürecinin tanımlanması, olay örgüsü, yorumlama ve açıklama olduğu söylenebilir (akt. Doyuran, 2018: 304).

Bununla birlikte eleştirel söylem analizini, söylem ve diğer toplumsal pratiklerin diğer öğeleri arasındaki diyalektik ilişkinin çözümlenmesi olarak da tanımlamak mümkündür. Böyle bir yaklaşımda, temel odaklanım çağdaş toplumsal yaşamda yer alan radikal değişimler, söylemin değişim süreçlerinde nasıl tanımlandığı ve pratiklerin ağ yapısındaki göstergesel süreçler ile diğer toplumsal öğeler arasındaki ilişkilerdeki değişimler üzerindedir (Fairclough, 2003: 174).

Fairclough ve Wodak’a göre, eleştirel söylem analizinin temel unsurları ise şu şekildedir: *“Güç ilişkileri söyleseldir; söylem tarihseldir; söylem çözümlemesi, yorumlayıcı ve açıklayıcıdır; eleştirel söylem analizi sosyal problemlere değinmektedir; metin ve toplum arasındaki bağ dolaylıdır; söylem, toplum ve kültürü oluşturmaktadır; sosyal eylemin bir formudur ve ideolojik bir çalışmadır”* (akt. Karaduman, 2017: 39).

Bunların yanı sıra, eleştirel söylem analizinin, metindeki anlamın ve mesajın, metnin çözümlenmesiyle tespit edilmesi olduğunu da eklemek gerekmektedir. Söz konusu çözümlenme, anlam, söylem, yorum, bağlam ve sonuç bağlamında gelişmektedir (Doyuran, 2018: 301). Yorum kısmı, çözümlenmenin eleştirel olması yoruma bağlı olduğundan, böyle bir analizde önemlidir. Bu süreçte anlamda söylem tekrar kurulmaktadır. Söylemle olay örgüsü arasındaki bağıntı ortaya konmakta ve söylemdeki siyasi, tarihi, sosyal, kültürel, güç ilişkileri ve toplumsal bağlamlar tespit edilmektedir. Bu yöntemde amaçlanan, metinde anlatılmak istenenin bulunmasıdır. Elde edilen veriler de yorumla birlikte sonuca ulaştırmaktadır (Doyuran, 2018: 317).

Söylemin yorumlanması, söylemde anlamın tespitinin sonucunda başlamaktadır. Söz konusu süreç içerisinde yorumcu, söylemde açık bir şekilde ifade edilmeyeni tespit etmekte, söylenmesi amaçlananla, söylemin yorumcudaki ifade ettiği çağrışımlarla ve edindiği verilerle söylemi tekrardan kurmaktadır. Yorumcunun kişisel tutumu, söylemi de öznel bir biçime büründürebilmekle birlikte, yorumlama, söylemin tekrardan inşasıyla, söylemde barınan gerçeğin ortaya konması olarak açıklanabilir (Doyuran, 2018: 303). Metnin anlaşılması için yazarın metni yorumlamaya metin çerçevesinde başlaması, başka bir deyişle de yorumun, yazarın kendi çevresine göre yapılmaması gerekmektedir. Metnin yorumunun sonucunda ise yazarın ortaya koymayı hedeflediği nokta açığa çıkarılmaktadır (Doyuran, 2018: 312).

Tüm bunlara ek olarak şunu da belirtmek gerekmektedir ki eleştirel söylem analizine görsel göstergelerin de dâhil edilebileceği gibi, yalnızca söylemin çözümlenmesi de mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda bir film ya da bir dizi veya bir roman ya da siyasi bir söyleşi de eleştirel analiz yöntemiyle çözümlenebilmektedir. Böyle bir çözümlenmede, söylemi gerektiren olay örgüsü, dilbilgisel yapı ve söylemin içindeki ya da öncesindeki söylemlerle olan sosyokültürel bağlamı dikkate alınmaktadır (Doyuran, 2018: 315).

Bu bilgiler ışığında, metnin, görsel ve metinsel ya da yalnızca metinsel olarak yorumlanması eleştirel söylem analizidir ki bu metin, sinema filmi veya bir dizi de olabilmektedir. Metnin yorumlanması güç, hegemonya, sınıf, toplumsal cinsiyet gibi eleştirel perspektifle ilerlemektedir. Ele alınan metnin yorumlanmasının ardından ise

çözümleme, başka bir deyişle de sonuç bölümüne geçilmektedir. Bu bağlamda da çalışmanın kuramsal kısmı hegemonya kavramı üzerine kurulduğundan, analiz yöntemi olarak da eleştirel söylem çözümlemesi tercih edilmiş ve çalışmanın metni olan *La Casa De Papel* dizisi, hegemonya kavramı üzerinden irdelenmiştir.

4. Hegemonya ve Sivil Toplum Bağlamında “La Casa De Papel” Dizisinin İncelenmesi

*La Casa De Papel*¹ dizisinin Gramsci’nin hegemonyası ve hegemonyanın üretildiği sivil toplum bağlamında ele alınacağı bu bölümde, öncelikle *La Casa De Papel: El Fenómeno* belgeseline değinmek çalışma açısından gereklidir. Dizide kullanılan kırmızı tulum, Dali maskesi ve Bella Ciao marşının ikonikleştiğinden bahsedilen belgeselde, insanların diziyile eğlenceden öte bir bağ kurdukları söylenmektedir.

Fotoğraf 1: Irak Eylemi

Fotoğraf 2: Lübnan Eylemi

Belgeselde, dizideki tulumların ve maskelerin maçlar dâhil olmak üzere pek çok yerde kullanıldığı ve aynı zamanda Bella Ciao marşının söylendiği bilgisi verilerek, görüntüleri paylaşılmaktadır. Yukarıdaki fotoğraflar da belgeselden

¹ Dizide, Profesör lakaplı Sergio Marquina’nun yedi soyguncu ve bir hackerden oluşturduğu ekiple İspanya Kraliyet Darphanesi’ni soymaya çalışması anlatılmaktadır. Profesör’ün, soygunculara verdiği beş aylık eğitim sonrasında gerçekleşen soygunda, soygunculardan hiç kimse bir diğerrinin gerçek ismini bilmemekte ve herkese takma bir isimle hitap edilmektedir. Bu bağlamda Profesör ekibin lideri olmakla birlikte Berlin, Oslo, Helsinki, Denver, Moskova, Tokyo, Rio ve Nairobi şehir isimleri kullanılmaktadır. Tokyo aynı zamanda anlatıcıdır. Profesör’ün takma isimler vermesinin nedeni ise her şeyin en ince ayrıntısına kadar hesaplandığı soygunda, hiç kimsenin birbirinin gerçek ismini ve hikâyesini bilmemesi, böylece kişisel bağ kurulmamasıdır. Soyguncuları yakalamaya çalışan polis karakterler ise arabuluculuk görevi verilen müfettiş ve komiser Raquel Murillo, Albay Prieto, polis alt müfettişi Angel ve özel güvenlik kuvvetlerinin başı Suarez’dır. Darphaneye girilmesiyle soygunun başladığı dizi, soygunun başarıya ulaşmasıyla sona ermektedir.

alınmış olup, belgeselde eylemlerde ve toplu birçok yerde *La Casa De Papel* dizisinin afişlerinin, maske ve tulumlarının kullanıldığı görülmektedir. Çünkü dizi, bir kesim izleyici tarafından direniş ile bağdaştırılmaktadır. Bu yüzden de dizide kullanılan simge ve ikonlar, sisteme dair bir eleştirinin olduğu pek çok yerde kullanılmakta, yine aynı şekilde dizinin afişleri açılmaktadır. Söz konusu belgeselde anlatıcı “Kırmızı tulumlar ve maske Amerika, Avrupa ve Asya’da dolaşiyor. Lübnan, Irak, Fransa ve Şili’deki eylemlerde kullanıldı. Yeniden hayat bulan Bella Ciao da demokrasi, feminizm ve çevre eylemlerinden tüm dünyaya yayıldı” demektedir. Ayrıca kurtarılan bir göçmen teknesindeki göçmenlerin karaya ayak basar basmaz Bella Ciao söylemeye başladığı ve bunun inanılmaz bir şey olduğu da ifade edilmektedir. Bu etkinin diziyile birlikte olduğu da vurgulanmaktadır. Belgeseldeki görüntülerden anlaşıldığı üzere dizi pek çok insan için sisteme bir karşı duruş, bir direniş ve soyguncular da direnişçilerdir.

Bu bağlamda zaten dizide soyguncular, karşı hegemonya kurarak, egemenin hegemonyasına karşı savaş açtıklarını söylemekte ve kendilerini soyguncu değil, direnişçi olarak konumlandırmaktadırlar. Karşı hegemonya çabalarıyla dizideki halkın sempatisini ve rızasını, onlarla birlikte de seyircinin onayını kazanmaktadırlar. Direnişin sembolü haline gelen dizinin karşı hegemonyayı nasıl kurduğuna ve sivil toplum aygıtlarını nasıl kullandığına dair bazı sahneler örnek olarak incelenecektir.

Bu sahnelerden ilki eğitimler sırasında Profesör’ün, “...Çünkü biz hiç kimsenin parasını çalmıyoruz. Hatta bizi sevecekler bile. Bu da çok önemli. Halkın bizden yana olması çok önemli. Bu insanları gözünde kahraman olacağız. Ancak dikkat edin, tek bir damla kan aktığı anda Robin Hood olamayız” söylemidir. Profesör’ün halka, kendilerini sevdirmeye ve Robin Hood olma çabası, karşı hegemonyayı kurabilmesindeki en önemli adımlardandır. Bu yüzden planlarında halkın sempatisini kazanmak önemli bir yer tutmaktadır ve soygun boyunca da bunun için çabalanmaktadır.

Soygun için içlerinde İngiltere’nin İspanya Büyükelçisi’nin kızı Alison Parker’ın bulunduğu bir grup lise öğrencisinin darphaneye geziye getirildiği gün seçilmektedir. Böylece rehinerin arasında büyükelçinin kızı da yer almakta ve olay uluslararası boyut kazanmaktadır. Polisler tarafından Alison Parker yüksek öncelikli

olarak nitelendirilmektedir. Çünkü polisler, üst kesimden olan ve özellikle de uluslararası bir krize neden olabilecek biri varken içeriye girmeye cesaret edememektedirler. Ancak polisler, Alison Parker’ın içerde olduğunu öğrenmeden önce içeriye girmeyi düşünmekte, öğrendikten sonra ise Alison Parker’ı riske atamayacakları için vazgeçmektedirler. Daha açık bir deyişle, bütün rehinelere canını tehlikeye atan sistem, Alison Parker’inkini atamamaktadır. Ayrıca rehinelere de kırmızı tulum ve Dali maskesi dağıtılmıştır. Böylece rehinelere ve soyguncular ayırt edilememektedir. Bu da polislerin içeri girmesine engel olmaktadır.

Büyükelçinin yüksek öncelikli olarak nitelendirilen kızı için canlı yayında röportaj yaptığı sırada vurularak öldürülen muhabir Alison Parker’ın isminin verilmesi de son derece ironiktir. Canlı yayında, işinin başında öldürülebilecek kadar güvenliği olmayan Alison Parker’ın ismi, darphane soygununda polislerin içeri girmelerine engel olacak kadar “önemli” birine verilmiştir. Bununla birlikte Profesör, polislerin Alison Parker’a tanıdığı ayrıcalığı, halk ile paylaşarak, karşı hegemonyasını kurmada ilk adımı atmakta ve halkı hegemonik güçten uzaklaştırmaya başlamaktadır.

Değinilmesi gereken bir diğer nokta da darphane müdürü, evli ve üç çocuklu Arturo’nun sekreteri Monica’yla ilişkisi olması ve Monica’nın hamile olduğunu öğrenmesidir. Fakat Arturo olumsuz tepki vermekte ve Monica düşük ilacı isteyerek, hamileliğini sonlandırmayı düşünmektedir. Buna karşılık soyguncu Denver ise Monica’ya darphanedeki paralardan getirerek, hamileliğini sonlandırmaması için onunla konuşmaktadır. Bu sahneyle iyi bir konumda olan Arturo ile soyguncu Denver kıyaslamasına gidilmekte ve Denver kazanmaktadır. Ayrıca soyguncuların darphanedeki tavırları da son derece sempattir. Diğer taraftan polislerin tavırları ise bir o kadar problematiktir. Albay, Raquel’e çok kötü davranmakta ve Raquel’in eski eşinden şiddet gördüğü için açtığı davayı sürekli gündemde tutarak, Raquel’e inanmadığını ifade etmektedir. Bu tavırlar polislere ve özellikle de Albay ile Suarez’e karşı izleyicinin tepkisel olmasını getirmektedir. Bu gibi sahnelerle izleyicilerin, polislerden ziyade soyguncularla özdeşleşmesi sağlanmaktadır.

Dizinin analizinde bazı eleştiriler dışında, aslında sadece soygun planının gerekliliklerinin yerine getirildiği görülmektedir. Bu eleştirilerden biri Profesör ve

Raquel’in yaptığı pazarlıktır. Profesör, Raquel’den tekne istemekte ve karşılığında sekiz rehineyi serbest bırakacağını söylemektedir. Fakat isimlerin arasında Alison Parker’a yer vermemektedir. Polislerin, Alison konusunda ısrarcı olmalarının ardından Profesör, o zaman sekiz rehineye karşılık Alison Parker demektedir. Diğer bir deyişle, bu durumda sadece Alison’u serbest bırakacağını söylemektedir. Raquel teklifi kabul etmektedir. Profesör de “Emin misin? Sekiz öğrenci yerine Alison Parker’ı mı kurtarmayı yeğlersin?” diye sormaktadır. Raquel’in emin olduğunu belirtmesini ardından, kaydettiği bu konuşmayı medyaya veren Profesör, yine egemenin sivil toplum aygıtını, kendi hegemonyasını kurmak için kullanmaktadır. Medya konuşmayı yayınlamakta ve polislerin tutumunu eleştirmektedir. Ayrıca ses kaydıyla birlikte, soyguncuların halkın gözündeki kahramanlıkları da artmaktadır. Esasen bu sahne sistem eleştirisi olduğu kadar planlı bir şeydir de. Profesör, polislerin kararını tahmin etmekte ve kaydettiği konuşmayı medyaya vererek, karşı hegemonyasını kurma yolunda ilerlemektedir.

Profesör yine benzer şekilde Raquel’den bazı isteklerde bulunmakta ve Raquel yerine getirme konusunda istekli olmadığına ise “Bir bina yıkılıyor. Altmış yedi kişi var içeride. Sizce medya o masumları kurtarmanızı istemez mi?” diye sormaktadır. Altmış yedi rehine sayısındır. Bununla birlikte Berlin’in ekibe söylediği “Endişelenmeyin. Halk bizden yana ve bu değişmeyecek” söylemi de ayrıca önemlidir. Profesör sistemin en büyük silahlarından olan medyayı, sistemin kendisine karşı sıklıkla kullanmakta ve böylece Profesör’ün kendi hegemonyasını kurduğu da Berlin’in sözleriyle gösterilmektedir.

Gramsci’nin sivil toplum kurumlarından özellikle medyanın altını çizmesinin nedeni ve medyanın hegemonya kurmadaki önemi, dizideki bu gibi sahnelerle de ortaya konmaktadır. Medyanın kullanımına bir başka örnek de soyguncuların, soygun sırasında sık sık rehinelere, iyi ve sağlıklı oldukları, kendilerine iyi bakıldığı yönünde açıklamalar yaptırılmalarıdır. Bu da medyanın soyguncularla ilgili şiddet uygulamaya niyetleri yok gibi olumlu şeyler söylemelerine neden olmaktadır, fakat rehinelere iyi davranmak esasında planın bir parçasıdır. Ancak buradaki önemli nokta, sistemin sivil toplum aygıtı olan medyanın, karşı hegemonyaya da hizmet edebileceği ve karşı hegemonyayı kurmada medyanın önemidir. Halk medya

üzerinden, özellikle rehinelere kullanarak bilgilendirilmekte ve şiddet unsurunun olmadığı konusunda halk medya aracılığıyla ikna edilmektedir. Şiddetin olmaması, dizideki halkı ve dizi izleyicisini, yapılanın soygundan ziyade direniş ve sistem eleştirisi olduğu konusunda ikna edilmesini kolaylaştırmaktadır.

Medyayı kullanarak, hegemonyasını kuran Profesör, başka bir sahnede Raquel’i aramakta ve on bir rehineyi serbest bırakacağını söylemekte, ancak bunu bir habercinin, haberi içeriden canlı vermesi şartına bağlamaktadır. Raquel “Propagandana yardım etmek isterim ama bir sivil içeri girmeye zorlayamam” demekte, Profesör ise “Haklısın, ama kimseyi zorlamam gerekiyor. Sadece teklif et. Eminim böyle bir röportajı yapmayı kabul edecek bir sürü gönüllü haberci olur” demektedir. Bu sahneyle medyanın propaganda gücüne ve habercilerin reyting getirecek haberlerde hiçbir şey düşünmeden reytinge odaklanmalarına göndermede bulunmaktadır. Egemen olan kendi sivil toplum aygıtının, karşı hegemonya için hizmet etmesine karşı çıksa da kabul etmek durumunda kalmaktadır.

Ardından, geçmişe gidilen görüntülerden, Profesör’ün dersler sırasında insanların içgüdüsel olarak hep zayıf olanın yanında yer aldığı, dünyaya zayıflıklarını, yaralarını ve teslim olmanın eşliğinde olduklarını gösterdikleri takdirde duygusal bir etki bırakacağını anlattığı gösterilmektedir. Sonrasında bu planın uygulanmasına geçilmektedir. Bir muhabir ve bir kameraman darphaneye girmektedir. Berlin medyaya ve rehinelere karşı çok kibardır. Tek seçeneklerinin teslim olmak olduğunu söyleyerek, plana uygun davranmaktadır. Kaybedeceğimizi fark ettik diyen Berlin’in söylemleri, rehinelere serbest bırakılmasının önüne geçmektedir. Oslo’nun cesedi habercilere gösterilmekte ve “Yenildik, mağlup olduk” diyen Berlin rolünü iyi yaparak, zaman zaman ağlamaktadır. “Biz basit insanlarız. Sevdiklerimize bir şeyler bırakmak için giriştik bu işe...” demekte ve hastalığından bahsetmektedir. Polisin bunu bildiğini, ancak yine de hakkında insan kaçakçısı, çocuk pazarlamacısı, tecavüz ve pedofili yalanlarını ortaya attığını söylemektedir. “Polis yalancı! Halka yalan söylüyor... Ailemin adını lekelediler. Ben hırsızım ama iftiraya karşı korunma hakkım var. Herkes kadar huzur içinde ölmeye hakkım var. Onurumla...” demektedir.

İşler polislerin beklediği gibi gitmemekte ve soyguncular, halkın gözünde daha da önemli hale gelmektedir. Bu sahneyle ezilenlere duyulan sempati ve hegemonyanın ya da karşı hegemonyanın bunu kullanması, medyanın rehinelere ziyade Berlin’e, yani sansasyonelliğe odaklanması değinilmesi gereken noktalardandır. Dizide artık herkesin soyguncuları desteklemesiyle de bu eleştiri pekiştirilmektedir. Ayrıca medya, polislerden Berlin’e yönelttikleri suçlamalarla ilgili delil istemekte ve sürekli olarak, Berlin başta olmak üzere soyguncuları konuşmaktadır. Ardından da Berlin’e yöneltilen suçlamaların doğru olmadığını ve bunun ispatlandığını konuşarak, polisi suçlayan medya, soyguncuların sempati kazandığını da eklemektedir. Egemen ideolojinin en güçlü sivil toplum aygıtlarından olan medya, artık bu sahneyle karşı hegemonyaya geçmekte ve karşı hegemonyaya hizmet etmektedir.

Ancak şunu da belirtmek gerekmektedir ki medyanın rehin alınan ve sonrasında bırakılan rehinelere değil, soygunculardan birine atılan iftiradan bahsetmesi de ayrıca dikkat çekicidir. Devletin sivil toplum aygıtının karşı hegemonyaya bu kadar hizmet etmesi, esasında izleyicinin yönlendirilmesinin ötesinde bir şey değildir. Ayrıca medyanın soygunu şova dönüştürmesi, polisle çıkan çatışmada ölen soyguncunun cesedinin canlı yayında göstermesi, medyanın her şeyi şovlaştırmasına ve bunun da rahatlıkla faydalanılabilecek bir şey olduğuna işaret etmektedir. Keza Profesör’ün, içeriye gönüllü olarak girmek isteyen bir sürü habercinin olacağından emin olması da bunu desteklemektedir.

Bununla birlikte, darphanede yaşanan bir sorun nedeniyle soygunculardan bazıları, onlarla aynı kırmızı tulumları giyen ve aynı Dali maskelerini takan rehinelere birlikte çatıya çıkmaktadır. Fakat rehine Arturo, soyguncu olduğunu düşünen keskin nişancı tarafından vurulmaktadır. Bu durum ise tepkilere neden olmakta ve haberlerde “Polis tarafından yaralanan kişi” olarak sunulmaktadır. Böylece yine medya vasıtasıyla, egemen olanın baskıcı ve şiddet yüklü yanı sunulmakta, fakat bunun karşısına rehinelere asla zarar vermeyen soyguncular konulmaktadır.

Başka bir sahnede, Profesör ve ekibin eğitimlerindeki bir konuşma gösterilmektedir. Ekipten biri “Polis niye müdahale etmeyecek?” diye sormakta ve

Profesör de “Çünkü İspanya’daki² Kimse istemeyecek. Biz içeride kalan direnişçiler olacağız. Bu işe yaramazsa polis elimizde silah ve patlayıcı olduğunu bilecek ve hiçbir elit birim rehinerler ya da saldırganlar kim bilmeyecek” demektedir. Bu sahneyle Profesör’ün karşı hegemonyayı nasıl kuracağını adım adım planladığı ve halkın desteğini kazanmalarının tesadüfi olmadığı aktarılmaktadır. Karşı hegemonyanın kurulmadığı ya da kaybedildiği zamanlar içinse, başka bir deyişle, ideolojinin işe yaramadığı ya da aksamaya uğradığı zamanlarda ise silah, patlayıcı, rehinerler gibi baskı aygıtlarından faydalanacaklarından bahseden Profesör, rehinerlerin durumundan ve ellerindeki silahlardan dolayı polislerin içeriye girmeye cesaret edemeyeceğini söylemektedir. Çünkü Profesör’ün de hesaba kattığı gibi hegemonya sürekli değildir ve her an kaybedilme tehlikesini içermektedir. Böyle durumlarda da baskı aygıtları devreye girmektedir.

Anlatıcı Tokyo “Profesör’ün hayatı bir idealin etrafında dönüyordu: Direnişin. O şarkıyı ona İtalya’daki faşistlerle savaşmak için partizanlarla birlikte direnen dedesi öğretmişti. O da bize öğretti” demektedir ve Berlin’le Profesör’ün Bella Ciao söylemesi gösterilmektedir. Bu gibi sahnelerle, onların direnişçi olduğu, bu soygunun özünde bir direniş olduğu sıklıkla ifade edilmekte ve Bella Ciao da sıkça söylenmektedir.

Daha sonra, özgürlük sözünün verildiği rehinerler serbest bırakılmaktadır. Yapılan bu hareketle, onların polisler gibi boş vaatler vermedikleri, verilen sözleri yerine getirdikleri gösterilmekte ve bu perspektifle de polislerin karşısına konulan soyguncular kazanmaktadır. Ancak bu serbest bırakma konusu bir şov şeklinde gerçekleşmekte ve Profesör, medya aracılığıyla halkı da dâhil etmektedir. Fakat soyguncuların asıl amacı rehine bırakmaktan ziyade, verdikleri sözü tutuyormuş gibi görünerek, kendilerine sorun çıkaranlardan kurtulmaktır ve bu sahnede de medyanın karşı hegemonya tarafından nasıl kullanıldığı, halkın medya aracılığıyla soyguna olan bakış açısının değiştirilip, soygunu desteklemeleri sunulmaktadır.

Dizinin sonlarında tüm soyguncuların kimlikleri deşifre olmuştur. Ayrıca polis, soyguncuları bulmak için evleri aramaktadır. Ancak Suarez, Albay’a “Herkes

² Dizi bir İspanyol dizisi olduğu için, dizide geçen halk da İspanyol halkıdır. “İspanya’daki Kimse istemeyecek” söylemiyle dizi içerisindeki halk kastedilmektedir.

bizi evine sokmuyor. Çoğu insan onların yanında. Onlar kahraman, biz ise onları hapsedmek isteyenleriz” demektir. Bu sahneyle de Profesör’ün karşı hegemonyasını kurmayı başardığı görülmektedir.

Kimliklerin ifşa olmasıyla, Profesör’ün aşk yaşadığı Raquel de Profesör’ü yakalamaya çalışmakta ve aralarında geçen bir konuşmada Profesör, Raquel’e adil olanın ne olduğunu, parasızlıktan çocukların ölmesini umursamayan sistemin mi yoksa çocuklarının hayatını kurtarmak adına kendi hayatını tehlikeye atan ailelerin mi daha suçlu olduğunu sormaktadır. Çünkü Profesör’ün babası, onun hayatını kurtarmak için banka soymaya çalışmış ve polisler tarafından öldürülmüştür. Dizi zaten bu noktada soygunu, Profesör’ün sistemden intikamı olarak aktarmaktadır. Bu da izleyicinin “direniş” fikrini pekiştirmektedir.

Başka bir sahnede Profesör Raquel’e “Sen her şeyi iyi veya kötü görmek için eğitilmişsin. Ama sana göre bizim yaptığımızı başkaları yapınca iyi oluyor. 2011 yılında Avrupa Merkez Bankası durup dururken 171 milyar avro bastı. Tıpkı bizim gibi sadece daha çok. 2012 yılında 185 milyar, 2013 yılında 145 milyar avro. O kadar para nereye gitti biliyor musun? Bankalara. Matbaadan direk zenginlerin cebine. Hiç kimse Avrupa Merkez Bankası hırsız dedi mi? Likidite enjeksiyonları dediler. Oysa ardında hiçbir şey yoktu. Hiçbir şey. Ben de likidite enjeksiyon yapıyorum, ama burada. Gerçek ekonomide, bu ezilenler grubuyla. Ezilenler. Hepimiz öyleyiz Raquel...” demektir. Bu sahne dizideki eleştirel sahnelerden biridir. Profesör, onların yaptıklarının zaten her yıl egemen kesim tarafından yapıldığını, kimsenin bunu bir soygun, egemen kesimi de hırsız olarak nitelendirmediğini söylemektedir. Bu sahne, dizinin sistem eleştirisi, direniş ve başkaldırı olarak benimsenmesini açıklayan sahnelerden biridir.

Daha sonra soygundan 365 gün sonra yazısı çıkmaktadır. Haberlerde darphane soygununun üzerinden bir yıl geçtiği, tüm zamanların en büyük soygunu sayılan bu olayın hala çözülemediği, 1 milyar avrodan fazla parayla kaçan soyguncuların yerinin hala bilinmediği söylenmektedir. Yetkililerin soygunu lanetlediği, ama halkın çoğuna göre hala bu soygunun, kurulu düzene karşı bir protesto olduğu, sosyal medyada hala hararetle tartışıldığı ifade edilmektedir. Bu sahneyle medyadaki söylemlerin hala soygunculardan yana olduğu ve soyguncuların

istedikleri karşı hegemonyayı kurabildikleri, halkın rızasını kazandıkları görülmektedir. Dizideki halkın çoğuna ve dizinin izleyicilerine göre bu bir soygun değil, bir direniş, bir sistem eleştirisidir. Bu direniş sırasında da halka soyguncular arasındaki tek aracılığı sivil toplum aygıtı olan medya yapmıştır, fakat bu noktada medya, egemen olana değil, karşı tarafa hizmet etmiştir.

SONUÇ

Hegemonya, sistemin ideolojisini halka empoze etme ve halkı yönlendirilme noktasında önemli bir unsurdur. Hegemonyasını kuran sistem, halkın rızasını da yanına alarak, ideoloji doğrultusunda hareket edebilmektedir. Rıza kazanma noktasında ideolojik aygıtlarını kullanan sistem, ortak bir duyu oluşturmaktadır. Hegemonik sistem rıza ve baskıyı bir arada kullanmaktadır. Öte yandan kaybedilebilir olan hegemonyanın sürekli olarak yeniden kazanılması gerekmekte ve sistemde açık olduğunda ya da hegemonya aksamaya uğradığında karşı hegemonya kurulabilmektedir. Sistem hegemonyasını kurarken din, okul, aile ve özellikle de medya gibi sivil toplum aygıtlarını kullanarak, halkın rızasını kazanmakta ve halkı ikna etmektedir. Sivil toplum aygıtlarının işe yaramadığı yerde ise hegemonya, geriye ittiği ama içerisinde barındırdığı baskıyı ortaya çıkarmaktadır.

Çalışmanın inceleme konusu olan *La Casa De Papel* dizisi hegemonya, karşı hegemonya ve sivil toplum bağlamında ele alındığında ise değinilmesi gereken ilk nokta dizinin Tokyo tarafından anlatılıyor olmasıdır. İzleyici zaten en başından diziyeye soyguncuların gözünden bakmakta ve dolayısıyla da polisleri öteki ilan etmektedir. Tokyo'nun anlatıcı olması, izleyicinin kiminle özdeşleşmesi gerektiğiyle ilgili en başından yönünün belirlenmesi anlamına gelmektedir. Bu bağlamda izleyici için zaten egemen olanın soyguncular olduğunu iddia etmek mümkündür.

Bununla birlikte, İspanya Kraliyet Darphanesi'nin soyuluyor olması, izleyici için sisteme bir başkaldırı olarak görülmektedir. Çünkü izleyiciye göre, kimsenin parası gasp edilmemekte ve sadece fazladan para basılmaktadır. Bu da izleyicinin gözünde onları soyguncu değil, sistem karşıtı yapmaktadır. Buna ek olarak giydikleri kırmızı tulum, taktıkları Dali maskesi ve söyledikleri Bella Ciao marşıyla da direnişleri simgesel değerler kazanmaktadır. Dizinin belgeselinde de ifade edildiği üzere başkaldırı anlamlarının yüklendiği dizideki maske, tulum ve marşın, diziyeye

birlikte popüler olması ve eylemlerde kullanılmaya başlanması son derece önemlidir. Çünkü izleyiciyi, diziyi direniş ve sisteme bir karşı duruş, dizideki soyguncuları da direnişçiler olarak görmektedir. Ancak dizi ele alındığında ise esasında bunun karşı hegemonya kurmak için planlı bir şey olduğu görülmektedir. Soyguncular ile Profesör sık sık biz direnişçileriz demekte ve direnişçi oldukları fikri son sahne de dâhil olmak üzere izleyiciye sürekli olarak aşılanmaktadır. Olaylara zaten soyguncular gözünden bakan izleyici de bu fikri benimsemektedir. Aynı zamanda dizi içerisindeki halk, soygunu sisteme bir başkaldırı olarak görmekte ve bu durum da izleyicinin onayını kolaylaştırmaktadır.

Dizideki halkı ikna etmek için yalnızca sivil toplum aygıtı olan medya kullanılmaktadır. Bu da sistemin silahının, sisteme karşı kullanılmasına iyi bir örnek oluşturmakla birlikte, medyanın gücüne de işaret etmektedir. Bu bağlamda da halkın desteğini alma ve rızasını kazanmada; yani karşı hegemonya kurmada medyanın önemi defalarca kere ortaya konmaktadır. Fakat medyayı kullanmak ve bu sayede halkın desteğini almak zaten planın bir parçasını oluşturmaktadır.

Profesör, soygunun bir direniş ve kendilerinin direnişçi olduğunu, halkın da bunu böyle göreceğini sıklıkla tekrarlayarak izleyiciyi yine bu yönde yönlendirmekte ve buna ek olarak, “İspanyol halkının bizi desteklemesi yetmezse, polis elimizde silah, patlayıcı ve rehine olduğunu bilecek” demektedir. Daha açık bir deyişle, kaybedilebilir olan hegemonya aksamaya uğradığında rızadan, baskıya geçeceklerini vurgulamaktadır ki bu da esasen egemen olanın uyguladığı en temel husus olmaktadır.

Dizide dikkat çeken bir diğer nokta, dizinin sonunda iyi polisler olarak aktarılan Raquel ve Angel soygunculardan, onların deyimiyle de direnişçilerden, iyilerden yana olurken; kötü olarak gösterilen polisler ise son ana kadar onları yakalamaya çalışmakta, ancak başarısız olmaktadır. Çünkü iyilerin kazanması beklenmektedir ve dizideki iyi taraf soyguncular iken; darphaneyi soyan hırsızları yakalamak için çabalayan polisler ise kötü tarafı oluşturmaktadırlar. Bu bağlamda da, polislerin ölmesi izleyiciyi rahatsız etmezken, soyguncuların ölmesi rahatsız etmektedir. Çünkü daha önce de ifade edildiği üzere dizi soyguncuların gözünden aktarılmaktadır.

Soygunun başlayıp sona erdiği iki sezon boyunca sınırlı sayıda sistem eleştirisinin gerçekleştiği dizide, söz konusu eleştirilerin dışındakiler ise yalnızca karşı hegemonya kurarak, halkın rızasını kazanma ve desteğini alma, böylece egemen yapı üzerinde baskı oluşturma çabalarından ibarettir. Ayrıca Profesör, karşı hegemonyasını kurarken, medya gibi sivil toplum aygıtlarının yanı sıra Raquel ile Angel gibi baskı aygıtlarını da kendisine çevirerek, rehine alarak, gerektiğinde silahları kullanarak, baskı ve rızayı bir arada kullanmaktadır. Bu noktada sivil toplum aygıtlarına ek olarak baskı aygıtlarının da zaman zaman karşı hegemonyaya hizmet edebileceği ortaya konmaktadır ve bu da Profesör’ün karşı hegemonyayı başarılı bir şekilde kurmasını sağlamaktadır. Ancak bilinçli olarak, soygunun daha rahat ilerlemesi için atılan bu adımlar, soyguncuları direnişçi, soygunu da bir direniş yapmamaktadır. Dizide kısıtlı sayıda eleştirinin bulunduğu ve izleyicinin, “direniş” bakış açısıyla çok fazla yönlendirildiği görülmektedir. Dizideki halkın soyguncuları kahraman ilan etmesi de izleyicinin direniş fikrini pekiştirmektedir. Ayrıca izleyicinin sistem eleştirisi ve direniş simgesi olarak gördüğü dizideki olaylarla, diyaloglar, esasında sisteme karşı bir başkaldırı olmaktan ziyade, oyunu sistemin kuralına göre oynayıp, karşı hegemonyanın kurulmasından öteye gidememektedir. Bununla birlikte dizideki söz konusu karşı hegemonyayı kurmadaki amaç, egemen olanı yıkmak değil, soygunu gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda, dizinin soygun için karşı hegemonya oluşturmaya çalıştığı, dizide sistem eleştirileri olsa da direniş ve isyan söylemlerine çok fazla karşılık gelmediği tespit edilmiştir. Tüm bunlardan hareketle de son olarak şunu söylemek mümkündür ki özünde dizi, sistem eleştirisi yapmaktan ziyade, başarılı bir soygun hikâyesi anlatmaktadır. Bu yüzden de esasen izleyicilerin “direnişçi” ya da “sistem karşıtları”ndan öte soyguncularla özdeşleştiği sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

AKA, Asiye (2009). “Antonio Gramsci ve “Hegemonik Okul””, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 12 (21), s. 329-338.

AKSOY, İlhan ve CAN, Candan (2016). “Hegemonya ve Karşı-Hegemonik Sızıntılar: Yeni Bir Kavramsallaştırma Denemesi”, Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (3), s. 62-76.

- ALFARO, Luis ve Lejarreta, Pablo (Yönetmen). “La Casa De Papel: El Fenómeno”, Netflix, Yayın Tarihi: 03.04.2020, <https://www.netflix.com/title/81098822>. Erişim Tarihi: 07.05.2020
- BANK, Berker (2015). “Gramsci’nin Devlet ve Hegemonya Kavramlarının Kuramsal Çözümlemesi”, Sosyal Bilimler Dergisi, 8 (2), s. 2-40.
- BARRETT, Michele (2013). İdeoloji, Siyaset, Hegemonya: Gramsci’den Laclau ve Mouffe’a, (Çev: Sibel Kibar), (Editör), Salavoj Zizek. İdeolojiyi Haritalamak, Ankara: Dipnot Yayınları, s. 353-416.
- BOBBİO, Norberto (1993). Gramsci ve Sivil Toplum Kavramı, (Çev: Mehmet Küçük), (Editör), John Keane. Sivil Toplum ve Devlet, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s. 91-118.
- BÜYÜKKANTARCIOĞLU, S. Nalan (2012) Söylem İncelemelerinde Eleştirel Dilbilimsel Boyut: Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve Ötesi, (Editör), Ömer Özer. Haberi Eleştirmek, Konya: Literatürk Yayınları, s. 161-198.
- CARNOY, Martin (2014). Devlet ve Siyaset Teorisi, (Çev: Aykut Örküp, Simtel Coşar ve Mehmet Yetiş), Ankara: Dipnot Yayınları.
- CUMHURİYET (2021). Netflix, Şimdiye Kadar En Çok İzlenen Beş Orjinal Dizisini Açıkladı. <https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/netflix-simdiye-kadar-en-cok-izlenen-bes-orjinal-dizisini-acikladi-1804377>. Erişim Tarihi: 08.01.2021.
- ÇOBAN, Savaş (2013). Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya, İstanbul: Parşömen Yayıncılık.
- DEVİRAN, Yusuf (2010). Haber Söylem İdeoloji, İstanbul: Başlık Yayın Grubu.
- DOYURAN, Levent (2018). “Medyatik Bir Çalışma Alanı Olarak Eleştirel Söylem Çözümlemesi (Televizyon Dizileri Örneğinde)”, Erciyes İletişim Dergisi, 5 (4), s. 301-323.
- DURAN, Baran (2012). “Antonio Gramsci ve Hegemonya”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (39), s. 309-321.

- EAGLETON, Terry (2015). İdeoloji, (Çev: Muttalip Özcan), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- GRAMSCI, Antonio (1986). Hapishane Defterleri, (Çev: Kenan Somer), İstanbul: Onur Yayınları.
- GRAMSCI, Antonio (2018). Modern Prens-Machiavelli, Siyaset ve Modern Devlet Üzerine, (Çev: Pars Esin), Ankara: Dipnot Yayınları.
- GÜLTEKİN, Gökhan (2019). “Popüler Suç Filmlerinin İdeolojisi: Kabadayı Filmi Örneği”, Curr Res Soc Sci, 5 (2), s. 143-160.
- FAIRCLOUGH, Norman (2003). Dil ve İdeoloji, (Çev: Barış Çoban), (Editör), Barış Çoban ve Zeynep Özarslan. Söylem ve İdeoloji, İstanbul: Su Yayınevi s. 173-184.
- GÜNGÖR, Nazife (2018). İletişim-Kuramlar ve Yaklaşımlar, Ankara: Siyasal Kitapevi.
- İNAL, M. Ayşe (1996). Haberi Okumak, İstanbul: Temuçin Yayınları.
- KARADUMAN, Sibel (2017). “Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif”, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 4 (2), s. 31-46.
- KAZKONDU, Şeyda B. ve AYDİLEK, Emre (2015). “Antonio Gramsci’nin Marksist Düşünceye Katkıları”, Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi, 9, s. 9-18.
- NTV (2019). La Casa De Papel Dizisi Rekor Kırdı. <https://www.ntv.com.tr/galeri/sanat/la-casa-de-papel-dizisi-rekor-kirdi,jPgPoF07Ck-workFXCeTAA>, Erişim Tarihi: 02.04.2020.
- ÖZÖN, Nijat (2008). Sinema Sanatına Giriş, İstanbul: Agora Kitaplığı.
- PİNA, Alex (Yönetmen). La Casa De Papel, Netflix, Yayın Tarihi: 2017-2018, <https://www.netflix.com/title/80192098>. Erişim Tarihi: 20.12.2020
- PORTELLİ, Hugues (1982). Gramsci ve Tarihsel Blok, (Çev: Kenan Somer), Ankara: Zafer Yayınları.

THOMAS, Peter D. (2012). Gramsci Çağı: Felsefe Hegemonya Marksizm, (Çev: İlker Akçay ve Ekrem Ekici), Ankara: Dipnot Yayınları.

TRT (t.y.). Film Türleri, <https://www.trttvfilmleri.com/tr/film-turleri>. Erişim Tarihi: 08.01.2021.

YAYLAGÜL, Levent (2016). Kitle İletişim Kuramları, Ankara: Dipnot Yayınları.

YETİŞ, Mehmet (2014). Hegemonya, (Editör), Gökhan Atılgan ve E. Atilla Aytekin. Siyaset Bilimi-Kavramlar, İdeolojiler, Disiplinler Arası İlişkiler, İstanbul: Yordam Kitap, s. 87-98.

Çalışma tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.